

Tilhører:

**UNGT
ENTRE-
PRENØR
SKAP**

A member of
JA Worldwide®

 **HAUGALANDET
SKOLE - ARBEIDSLIV**

Utdanningsvalg i praksis

Lokalt arbeidshefte i faget utdanningsvalg

VELKOMMEN TIL FAGET UTDANNINGSVALG

I løpet av dine år på ungdomsskolen skal faget utdanningsvalg være med på å gjøre deg godt forberedt på valg av videregående opplæring og inspirere til tanker om et fremtidig yrke.

Gjennom ulike aktiviteter skal du bli bedre kjent med deg selv, få prøve ut dine interesser og bli bevisst egne evner og anlegg. Faget skal også bidra til at du får økt forståelse av hva arbeidslivet krever av kunnskap og kompetanse i fremtiden. Alt dette skal være med på å gi deg et godt grunnlag til å foreta et kunnskapsbasert valg av utdanning og yrke. Læreplanen legger opp til aktiv læring, og over halvparten av gjennomføringen er knyttet til aktiviteter utenfor klasserommet. Du har med andre ord mye å glede deg til!

Læreplanen for faget har følgende hovedinndeling:

- Videregående opplæring og arbeidsliv
- Utprøving av utdanningsprogram
- Egne valg

Dette heftet er laget som et lokalt arbeidsverktøy for gjennomføringen av faget utdanningsvalg med utgangspunkt i læreplan for faget. Det inneholder ett tematisk undervisningsopplegg for hvert trinn og konkrete arbeidsoppgaver knyttet til de ulike aktivitetene du er med på i faget. Heftet er ment å være et arbeidshefte som brukes i tillegg til annet materiell skolen har for å gjennomføre faget.

I tillegg er kommunikasjonsverktøyet www.skoleogarbeidsliv.no en viktig ressurs for gjennomføringen, både med informasjon og tips til videre arbeid, men også som verktøy for selve gjennomføringen.

Heftet er laget av Ungt Entreprenørskap Rogaland og Haugalandet Skole – Arbeidsliv.

Lykke til med gjennomføringen av faget Utdanningsvalg!

Med vennlig hilsen

Tore August Bauer-Nilsen
Haugalandet Skole –Arbeidsliv

Vibecke Lykke
Ungt Entreprenørskap Rogaland

For mer informasjon om HSA og UE: www.skoleogarbeidsliv.no og www.ue.no

INNHold

8. TRINN

Nettverk og kompetanse

• En verden av muligheter • Nettverk og kompetanse • Intervju

s. 7

For- og etterarbeid til Jobbskygging

Forarbeid: • Bakgrunnsinformasjon om min arbeidsplass • Lage spørsmål til arbeidsplassen
Etterarbeid: • Lage veggavis

s. 21

SKJEMAER

Arbeidskontrakter for Jobbskygging 8. trinn

s. 28

TIL LÆREREN: I dette hefte vil det være ulike typer oppgaver. Enkelte oppgaver egner seg best til å gjøre hjemme, andre på PC og noen felles i klassen. **Se etter dette symbolet for typiske klasseromsaktiviteter.**

Mot slutten av 10. klasse står du foran ett av dine første viktige karrierevalg – valg av videregående utdanning.

Du har helt sikkert mange spørsmål og ting du lurer på før valg av videregående utdanning, og faget utdanningsvalg skal prøve å gi deg så mange svar som mulig.

Målet er å gjøre deg så sikker som mulig på ditt fremtidige utdannings- og yrkesvalg!

Finnes det jobb til meg når jeg er ferdig på skolen?

Hvilken utdanning skal jeg velge?

Lurer på hva rådgiverne på skolen kan hjelpe meg med?

Hva betyr egentlig kompetanse?

Hvordan blir jeg det` da?

Kan rådgiver på skolen hjelpe meg?

Hva skjer i faget utdanningsvalg?

Her er en oversikt over noen av de tema dere skal innom på skolen og litt av de aktivitetene du skal få være med på utenfor skolen. Husk også at rådgiver på skolen er der for DEG dersom du lurer på noe om yrkes- og utdanningsvalg.

8. TRINN

- ☐ **Nettverk og kompetanse***
- ☐ **Jobbskygging: følg en kjent voksen gjennom en arbeidsdag***
 - ☐ Forarbeid jobbskygging
 - ☐ Etterarbeid Jobbskygging

9. TRINN

- ☐ **Lokalt næringsliv***
- ☐ **Økonomi og Karrierevalg**
- ☐ **Gründercamp**
- ☐ **Klassebesøk av opplæringskontorene**
- ☐ **VGS-dager: 2 dager i videregående skole***
 - ☐ Forarbeid VGS-dager
 - ☐ Etterarbeid VGS-dager
- ☐ **JOBBS-dager: 3 dager i bedrift***
 - ☐ Forarbeid JOBB-dager
 - ☐ Etterarbeid JOBB-dager

Mer informasjon om yrkes- og utdanningsvalg?

Husk at du kan finne mer informasjon på www.skoleogarbeidsliv.no eller www.ue.no. Her er det også link til mange nettsider som gjelder spørsmål om yrke og utdanning.

10. TRINN

- ☐ **Mine fremtidige valg***
- ☐ **Yrkesmessen**
- ☐ **Informasjonsmøte videregående skole**
- ☐ **Åpen dag**
- ☐ **Karrieresamtale med rådgiver**
- ☐ **Søknad til videregående opplæring innen 1. mars**
- ☐ **VGS-dager: 2 dager i videregående skole***
 - ☐ Forarbeid VGS-dager
 - ☐ Etterarbeid VGS-dager
- ☐ **JOBBS-dager: 3 dager i bedrift***
 - ☐ Forarbeid JOBB-dager
 - ☐ Etterarbeid JOBB-dager

* Det som er merket med * finner du konkrete oppgaver til i dette heftet.

8. TRINN

Nettverk og kompetanse

EN VERDEN AV YRKER •
NETTVERK OG KOMPETANSE •
INTERVJU •

EN VERDEN AV YRKER

Det finnes tusenvis av ulike yrker og hver dag oppstår nye, mens andre forsvinner.

Diskuter kort i klassen om tradisjonelle, nye og utdøende yrker, og hvilke som er mer vanlig enn andre.

Yrker i min familie. Fyll ut så mange du klarer.

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Navn:

Yrke:

Utdanning:

Heftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

! Skaff 5 stillingsannonser som ser interessante ut. Det finnes mange i lørdagsaviser eller på finn.no eller nav.no. Arbeid med annonsene.

Hvilke UTDANNINGER ønsker bedriftene til disse jobbene?

-

-

-

-

-

Hvilke KVALIFIKASJONER eller egenskaper spør bedriftene etter?

-

-

-

-

-

Sett ring rundt kvalifikasjoner du ikke forstår hva betyr.

Gå igjennom i klassen. Skriv ned kvalifikasjonene og hva de betyr?

-

-

-

-

-

Kjenner du at noen av kvalifikasjonene passer deg bedre enn andre? Hvilke:

•

•

•

•

•

Nummerer stillingsannonseene i den rekkefølgen du ville ønsket om du fikk velge jobb som passet best for deg.

1:

2:

3:

4:

5:

Stiller bedriftene høye krav til utdanning og kvalifikasjoner?

Tenk først selv, diskuter deretter i klassen.

Hvorfor tror du bedriftene stiller krav?

•

•

•

•

•

NETTVERK OG KOMPETANSE

Hva betyr begrepene nettverk og kompetanse?

I dag skifter folk jobb mye oftere enn tidligere. Helt nye jobber oppstår oftere.

Nettverk vil være viktig når du blir voksen og skal søke jobb. For hver jobb du har, skaper du et nettverk som kan være nyttig i neste jobb. En utvikler kompetanse (både formell og uformell) ved å være i jobb.

Formell kompetanse: det en har gått på skole for å lære, f.eks. 3-årig ingeniørutdanning eller 4-årig lærerutdanning. Tilleggsutdannelse er også formell kompetanse (mange har det). Mange har mer enn én utdanning. Noen har ikke utdanning, men de har kanskje kurser og sertifikater som gir formell kompetanse

Uformell kompetanse: ting en kan og er flink til som en nødvendigvis ikke har gått på skole eller tatt kurser for å lære, for eksempel god til å spille gitar og synge, snekre, snakke med folk. Aktiv i Røde Kors, et idrettslag eller i lokalpolitikken.

**! Skriv med egne ord hva du legger i ordene og gi noen eksempler.
Diskuter deretter i klassen.**

Nettverk:

Kompetanse (formell og uformell):

Ønsker du deg en jobb på fritiden?

Hvordan skaffer du den når du er under 16 år? Ofte skaffes fritidsjobb gjennom noen i de voksnes eller i ditt eget nettverk.

! Diskuter i klassen fordeler og ulemper ved å ha jobb ved siden av skolen.

INTERVJU

Vi er alle forskjellige og vil komme til å trives med ulike ting.

For å finne ut hva du vil trives med, kan det være lurt å se litt nærmere på hvilke valg dine nærmeste har gjort, hvordan de har trivdes med det, og kanskje aller mest spennende – høre hva de ville gjort annerledes om de fikk velge på nytt.

- **Intervju noen personer du kjenner om utdanning, arbeidsoppgaver og om valgene de har tatt.**

! Intervjutips!

Når du skal i gang med intervjuer på de neste sidene kan det være lurt å ha noen av disse spørsmålene i tankene:

- **Hva bruker de arbeidsdagen til?**
- **Er de på et kontor hele dagen eller er de mye på farten?**
- **Reiser de ofte i jobben? Hvem møter de da? Må de snakke engelsk eller andre språk?**
- **Mange voksne bruker pc mye på jobben, men hva brukes egentlig pc til når den ikke brukes til spill, MSN, Facebook o.l.?**

Til slutt kan det være lurt at du tenker over:

”Hvordan vil jeg at min arbeidsdag skal være? Hva passer best for meg?”

Heftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Gjennomfør intervju med inntil fire personer:

Person 1: Husk intervjutips på side 12.

Navn:	Alder:
Yrke:	
Utdanning(er):	
Stilling:	
Tidligere stillinger:	
Arbeidsoppgaver / Hvordan ser arbeidsdagen ut?	
Hva ville du gjort i dag hvis du var 14 år og skulle velge utdanning og yrke?	

Heftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Gjennomfør intervju med inntil fire personer:

Person 2: Husk intervjutips på side 12.

Navn:	Alder:
Yrke:	
Utdanning(er):	
Stilling:	
Tidligere stillinger:	
Arbeidsoppgaver / Hvordan ser arbeidsdagen ut?	
Hva ville du gjort i dag hvis du var 14 år og skulle velge utdanning og yrke?	

Heftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Gjennomfør intervju med inntil fire personer:

Person 3: Husk intervjutips på side 12.

Navn:	Alder:
Yrke:	
Utdanning(er):	
Stilling:	
Tidligere stillinger:	
Arbeidsoppgaver / Hvordan ser arbeidsdagen ut?	
Hva ville du gjort i dag hvis du var 14 år og skulle velge utdanning og yrke?	

Heftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Gjennomfør intervju med inntil fire personer.

Person 4: Husk intervjutips på side 12.

Navn:	Alder:
Yrke:	
Utdanning(er):	
Stilling:	
Tidligere stillinger:	
Arbeidsoppgaver / Hvordan ser arbeidsdagen ut?	
Hva ville du gjort i dag hvis du var 14 år og skulle velge utdanning og yrke?	

Her er noen jeg kjenner og deres kompetanse:

Yrke beskriver det personen jobber som, ofte er det "tittelen" personen har i bedriften.

Se tilbake på intervjuene. Hva er deres formelle og uformelle kompetanse?

Navn:	Yrke:
Formell kompetanse:	
Uformell kompetanse:	
Navn:	Yrke:
Formell kompetanse:	
Uformell kompetanse:	
Navn:	Yrke:
Formell kompetanse:	
Uformell kompetanse:	
Navn:	Yrke:
Formell kompetanse:	
Uformell kompetanse:	

Diskuter i klassen og bruk gjerne tavle.

Hvordan ser arbeidsdagene ut? Finn dere likheter og forskjeller.

8. TRINN

For- og etterarbeid til **Jobbskygging**

FORARBEID:

- Bakgrunnsinformasjon om min arbeidsplass •
- Lage spørsmål til arbeidsplassen •

ETTERARBEID:

- Lage veggavis •

JOBBSKYGGING

Jobbskygging er å følge en voksen gjennom en dag på jobb for å lære litt om arbeidshverdagen.

Har du skaffet deg JOBB til Jobbskyggingsdagen?

Jeg skal jobbe hos:

Jeg har fylt ut kontrakt for Jobbskygging bak i hefte og fått underskrifter fra:

Bedriften ☐

Skolen ☐

Foresatte ☐

Meg selv ☐

Sett kryss når det er klart. Husk at skjemaet skal signeres av bedriften, skolen og foresatte.

Husk også kamera – ta bilder fra arbeidsplassen hvis du får lov. Sjekk også om du må ha spesielle klær eller utstyr med.

Bakgrunnsinformasjon om min arbeidsplass – skriv ned slik du tror det er, bruk internett eller spør noen som vet:

•

•

•

•

•

•

Hvem bruker tjenester fra denne bedriften (målgruppen deres)?

•

•

•

•

Hefte er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Har de kunder og hvem er i tilfelle kundene?

•

•

•

•

Får kundene produkter eller tjenester?

Hvilke produkter eller tjenester?

•

•

•

Har bedriften konkurrenter (andre som leverer det samme)? Nevn noen.

•

•

•

Tror du dette mest er en rutinejobb eller er det en jobb der en ikke vet hvordan dagen blir? Forklar.

Er dette en bedrift som stort sett vil se lik ut om 5, 10 og 50 år eller tror du at bedriften vil endre seg med tiden? Forklar.

Tror du at det er "sosialt" på jobben, at det er god kontakt mellom de som arbeider der eller tror du jobben er litt ensom, travel osv.:

Hvilke yrker finner vi på denne arbeidsplassen? Nevn noen.

-
-
-
-

Hvilken arbeidstid er det på denne arbeidsplassen. Vanlig? Skift? Annet?

JOBBSKYGGING

Spørsmål til arbeidsplassen.

Du skal nå forberede noen spørsmål til arbeidsplassen som du kan stille på Jobbskyggingsdagen. Husk å ta med dette hefte på jobb denne dagen.

Husk at du også kan ta artige bilder fra arbeidsplassen – men spør om lov først. Disse kan brukes til veggavisen dere skal lage i klasserommet i etterkant. Få gjerne med logoen deres også, fra en brosjyre eller lignende.

SPØRSMÅL 1

SVAR:

SPØRSMÅL 2

SVAR:

SPØRSMÅL 3

SVAR:

SPØRSMÅL 4

SVAR:

SPØRSMÅL 5

SVAR:

SPØRSMÅL 6

SVAR:

SPØRSMÅL 7

SVAR:

JOBBSKYGGING !

Etterarbeid i gruppe - lage veggavis

Gå i grupper etter hvilken "bransje" dere har vært utplassert i. En enkel måte å gjøre det på kan være å sortere etter utdanningsprogrammer:

- Bygg- og anleggsgfag
- Design og håndverk
- Elektrofag
- Helse og oppvekst
- Idrettsfag
- Medier og kommunikasjon
- Musikk, dans, drama
- Naturbruk
- Restaurant og matfag
- Service og samferdsel
- Teknikk og industriell produksjon

Slå eventuelt sammen bransjer hvis gruppen blir på mindre enn to elever.

- Bruk 10 - 15 minutter på å fortelle hverandre i gruppen om hva slags bedrift dere var i og hva dere fikk være med på. Vis bilder til hverandre.
- Nå planlegger dere en bransjevis veggavis, der gruppene lager sitt innslag med navnet på bedriftene (bruk gjerne logoene), hva de driver med, bilder som beskriver aktiviteter osv. Dere må bli enige om hvor stor plass hver enkelt bedrift skal ha på veggavisen. Det må komme tydelig fram hvilken bransje det er!
- Gruppene presenterer til slutt sin bransje for resten av klassen.

EKSEMPEL PÅ VEGGAVIS

TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON

Arbeidsplassene med logo, tekst og bilder.

DESIGN OG HÅNDVERK

Arbeidsplassene med logo, tekst og bilder.

HELSE OG OPPVEKST

Arbeidsplassene med logo, tekst og bilder.

SERVICE OG SAMFERDSEL

Arbeidsplassene med logo, tekst og bilder.

ARBEIDSKONTRAKT

JOBBSKYGGING 8. TRINN

Til bedriften:

Takk for at du har sagt JA til å ta imot elev på Jobbskygging. Gjennom å følge en kjent voksen gjennom en hel arbeidsdag, er vårt ønske at eleven skal bli litt bedre kjent med din arbeidsplass og ditt yrke.

Litt praktisk informasjon:

- Denne avtalen skal eleven levere til skolen ferdig signert av alle parter før Jobbskygging begynner.
- Alle parter skal ha en kopi av avtalen.
- Bedriften har ansvar for å utlevere nødvendig/påbudt arbeidssutstyr.
- Eleven har ikke krav på lønn.
- Eleven skal ha en spesifikk kontaktperson på arbeidsplassen og på skolen.
- Skolen ordner med skyss etter gjeldende regler for elevene som trenger det.
- Kommunen har ansvar for eleven under Jobbskygging, og kommunens ulykkesforsikring gjelder.
- Skulle eleven forårsake materiell skade gjennom uhell/ulykke, vil kommunen ta ansvar for dette og dekke egenandel for forvoldt skade.

Vi setter stor pris på deres velvilje. Dere bygger positivt omdømme for deres bransje og fag, og er samtidig med på å vise våre ungdommer at lokale bedrifter kan være en attraktiv arbeidsplass i fremtiden.

Jobbskygging:

Hvilken bedrift: _____

Dato for arbeid: _____

Arbeidstid: _____

Kontaktinformasjon:

Bedrift: _____

Skole: _____

Kontaktperson: _____

Kontaktperson: _____

Telefon: _____

Telefon: _____

E-post: _____

E-post: _____

Elev: _____

Foresatte: _____

Skole: _____ Kl. _____

Telefon: _____

Telefon: _____

E-post: _____

E-post: _____

Signatur **Elev**

Signatur **Foresatt**

Signatur **Bedrift**

Signatur **Skole**

MINE MERKNADER:

NOTATER

Sjekk **www.skoleogarbeidsliv.no**
eller **www.ue.no** for mer informasjon om
utdanningsvalg i praksis.

**UNGT
ENTRE
PRENØR
SKAP**

 A member of
JA Worldwide®

 **HAUGALANDET
SKOLE – ARBEIDSLIV**